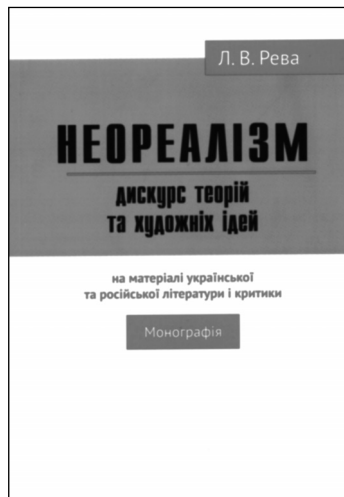

СУЧАСНИЙ ПОГЛЯД НА НЕОРЕАЛІЗМ

РЕВА Л. Неореалізм: дискурс теорій та художніх ідей (на матеріалі української та російської літератури і критики) / Л.Рева. – К.: ВД Дмитра Бураго, 2011.

Монографія Л.Рева є однією з інноваційних літературознавчих праць у сучасному українському просторі. У центрі цього дослідження знаходиться неореалізм, існування якого заперечувалося радянським літературознавством. В останні роки на тему неореалізму з'явилося чимало цікавих студій: «Реалізм чи неореалізм? (спроба стильової ідентифікації прози О.Слісаренка)» Ю.Лаврісюк, «Лірична драма І.Франка "Зів'яле листя" як творчий акт неореаліста» М.Кодака, «Дух неореалізму в драматургії Лесі Українки» А.Козлова, розвідки про В.Підмогильного та Г.Косинку Р.Мовчан.

У російському літературознавстві, на відміну від українського, термін «неореалізм» ніколи не викликав відвертого заперечення. Вже у 60-х роках ХХ ст. його розглядала З.Потапова у книжці про неореалізм в італійській літературі. В останній час у російському літературознавстві інтерес до неореалізму постійно зростає. Свої концепції оприлюднили У.Абишева, Т.Давидова, В.Захарова та Т.Комишкова, Н.Рубльова, М.Хатямова. Проблемі неореалізму в російській літературі присвячені й студії професора Кіровоградського університету С.Тузкова: «Типология и поэтика русской повести начала XX века» (Кіровоград, 2006) та «Неореализм: Жанровые стилиевые поиски в русской литературе конца XIX – начала XX века» (Москва, 2009). Усі згадані автори, попри певні відмінності у трактуванні неореалізму, відштовхуються у своїх дослідженнях від праць Е.Колтоновської і В.Келдиша. Можна сказати, що завдяки роботі В.Келдиша «Реализм и "неореализм"» розпочався новий етап дослідження неореалізму. Показово, що Л.Рева

не тільки зробила вдालу спробу ґрунтовно розібратися з усіма ідеями стосовно даного літературного напрямку, а й запропонувала власну концепцію неореалізму.

Важливо, що у своїх теоретичних міркуваннях авторка звернула увагу на співвідношення модернізму і неореалізму, реалізму і неореалізму, а також висловила цікаву думку про спорідненість неореалізму із символізмом (переважно в російській літературі, оскільки символістська школа була більш розвинена на початку минулого століття в Росії). Вражає обсяг опрацьованих матеріалів, помітно, що дослідниця намагається дійти до витоків неореалізму, зрозуміти особливості його становлення і розвитку. Для всебічного осягання суті проблеми Л.Рева звертається до цілої низки досліджень – як літературознавчих, так і філософських.

Чималий розділ присвячено історії неореалізму у філософії, оскільки термін бере свої початки від групи нових реалістів Гарвардського товариства, які запропонували назву «неореалізм» у роботі «The New Realism. Cooperative Studies in Philosophy» (Нью-Йорк,

1912). Позитивним аспектом рецензованої праці є наголос на питаннях неореалістичної філософії як загального руху філософської думки. Авторка ретельно проаналізувала становлення і розвиток неореалістичної філософії, в якій на основі логіки поєднується наука, філософія, література, мова, ментальність. Імена Дж.Е.Мура, Б.Рассела, А.Н.Уайтхеда, У.Джемса та інших філософів-неореалістів мають зацікавити сучасних літературознавців, оскільки їхні ідеї стають дедалі популярнішими на пострадянському просторі. Праця Л.Рева є однією із перших спроб аналізу неореалістичних філософських концепцій у їхньому органічному взаємозв'язку зі знаннями про світ та людей, що знайшли своє художнє відображення в літературі першої третини ХХ ст. Авторка ґрунтовно з'ясувала вплив світоглядних теорій неореалізму на формування філософських і літературознавчих концепцій ХХ ст.

Варто додати, що рецензована монографія продовжує ідею наукового керівника Л.Рева, доктора філологічних наук, професора, лауреата Державної премії України ім. Т.Г.Шевченка В.Фащенко, який у власному курсі «Історії української літератури ХХ віку» для вищої школи окремо виділяв неореалізм. Програма цього курсу, вміщена як додаток у монографії Л.Рева, не тільки підтверджує слушність висновків дослідниці, а й свідчить про спадкоємність наукових ідей і традицій.

Василь ПОЛТАВЧУК,
доцент кафедри
української літератури
Одеського національного
університету
ім. І.Мечникова.